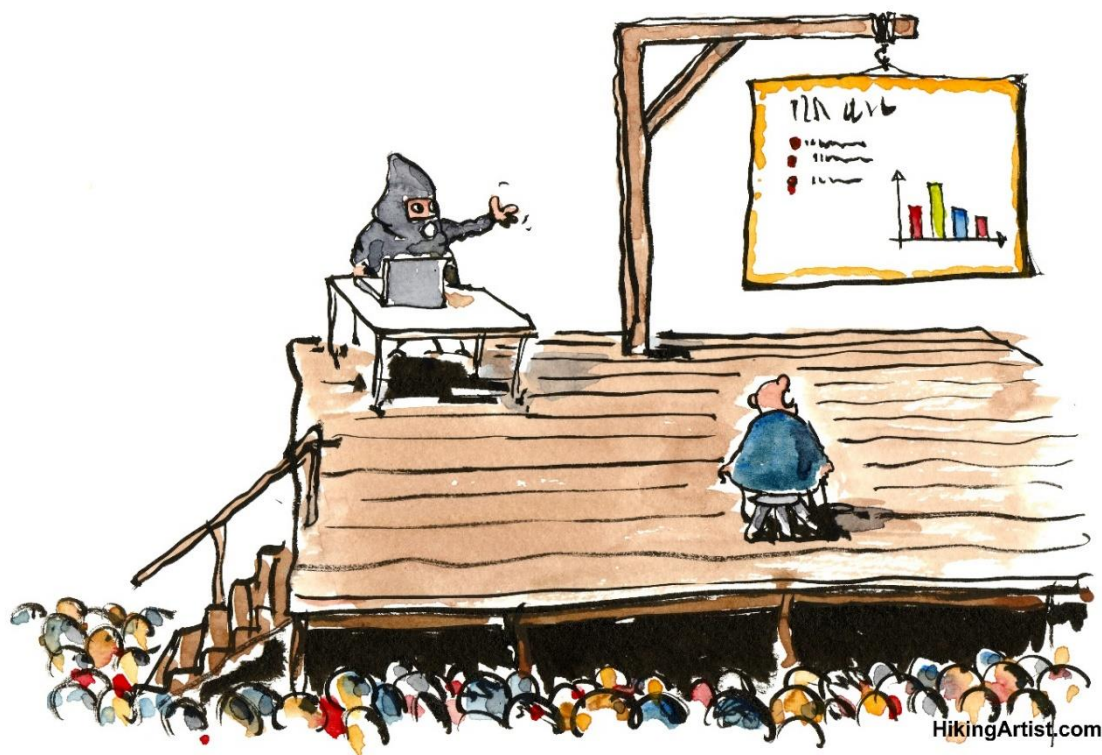

Jelgavas Valsts ģimnāzija

Mārtiņš Beitāns

Rekomendācijas efektīvai prezentācijai

Taisnošanās un saistību atruna

Šajā materiālā aprakstītie ieteikumi ir balstīti uz personisko pieredzi, internetā sastopamo informāciju un ir lietojami visnotaļ situatīvi, ņemot vērā apstākļus un kontekstu katrā prezentācijā. Materiāls ir uzskatāms par nepabeigtu, un laika gaitā tā saturs var tikt papildināts un korigēts.

Rekomendācijas efektīvai prezentācijai

Vienkāršība

Vienkāršība ir viens no efektīvas prezentācijas pamatelementiem, un to ir vērts paturēt prātā viscaur prezentācijas izstrādes laikā. Bet kas ir vienkārša prezentācija? Tāda, kas ir viegli uztverama, lakoniska un saprotama – ne tikai saturiski, bet arī vizuāli! Lai prezentācija būtu viegli uztverama, ir jāizprot vairākas būtiskas prezentācijas veidošanas paradigmas.

Prezentācijas plānošana, scenārijs

Kāds ir prezentācijas mērķis? Kādam atgādināt, kādu padarīt zinošāku, kādu pārliecināt vai iedvesmot?

Mērķis ir izveidot prezentāciju, kas nav samocīta, samākslota, bet ir dabiska, organiska, kurā ievēroti tie paši principi un vērtības, kas sastopamas mums apkārt pasaulē, kurā dzīvojam. Ir runa par krāsām, komunikāciju, lietu kārtību un piederību, par krāšņo un iespaidīgo, par atšķirīgo un līdzīgo, par to, kas mūs uzrunā, iespaido un iedvesmo.

Plānošanas tehniskie aspekti

Cik tālu atradīsies pēdējā rindā sēdošie?

Kāds telpā būs apgaismojums?

Vai prezentāciju rādīs ar projektoru, TV vai skatīsies datora ekrānā?

Kas ir prezentācijas mērķauditorija?

Ko vēlāties pateikt ar savu prezentāciju?

Lai uzturētu prezentāciju vienkāršu un lakonisku, tās izstrādes sākumstadijā ir būtiski pievērst uzmanību apskatāmajam pamatjautājumam, galvenajām atziņām, vēstījumam un prezentācijas sasniedzamajam rezultātam (SR) un paturēt to prātā, strādājot pie katra slaida.

Skaidri jādefinē darba struktūra, tajā ietverot ievadu, iztīrājumu, secinājumus un nobeigumu (nevis burtiski, bet konceptuāli!) Prezentācijas struktūru ar galvenajām tēmām nereti ir vēlams atspoguļot tās sākumā, tādējādi norādot uz apjomu un formu. Ja prezentācijas formāts to ļauj, auditoriju var informēt par laiku, kas tiks veltīts prezentācijai, vai materiāls būs turpmāk pieejams vai tomēr jāveido pieraksti /jāfotografē slaidi.

Izklāstot tēmu iztīrājumā, tekstam jābūt viegli uztveramam, loģiskam un tam jāatbild uz pamatjautājumu. Nobeigumā var iekļaut atgādni par galvenajiem jautājumiem, SR un visu pamatjautājumu kopsavilkumu un, ja nepieciešams, norādīt uz rīcību kā loģisku prezentācijas turpinājumu.

Prezentācijā var integrēt kādu progresu indikatoru, kas liecinās par tās apjomu un prezentēšanas tempu (progresu josla vai slaida numurs).

Informācijas apjoms

Katrai domai atvēl savu slaidu, ja vien tiešām nav paredzēts runāt par vairākām lietām vienlaicīgi (salīdzināšanai), nekombinē vienā slaidā vairākas domas vai tēmas, pat tad, ja vieta to atļauj. Jāatceras, ka prezentācija ir stāstījuma papildinājums, nevis otrādi, tāpēc prezentācijā nav vēlams ietvert informāciju, par ko netiks runāts. Ja stāstījumā informāciju izklāstīt nav nepieciešams, tad vēl jo vairāk – tā nav jāapraksta arī prezentācijā, ko demonstrē auditorijai. Šādiem mērķiem parasti izmanto izdales materiālus un atgādnus.

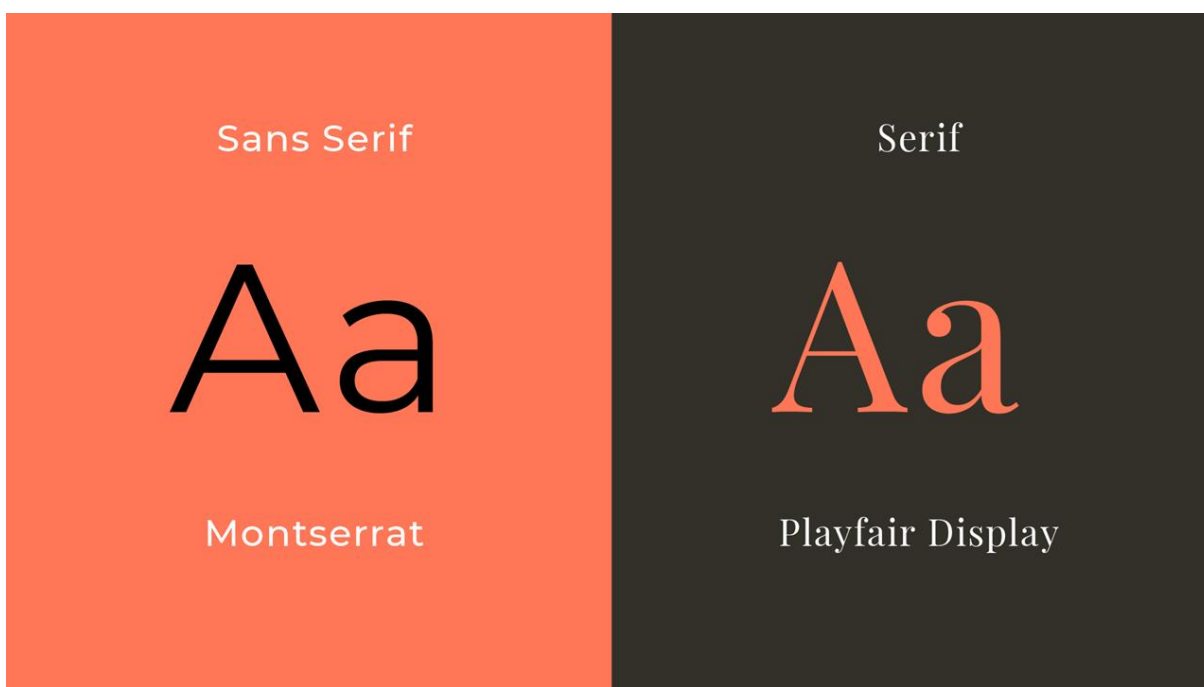
Tipogrāfija

Fonta izvēle

Izmanto Sans fontus (Calibri, Arial, Helvetica, Verdana), nevis Serif (Times New Roman, Garamond, Bookman, Perpetua).

Sans fontus ir viegli lasīt no dažādiem attālumiem un arī tad, ja tie ir maza izmēra.

Tiem, kas vēlas iet soli tālāk un prezentācijā izmantot nestandarta fontus, ieteicams iepazīties ar [Google Fonts](#) servisu – modernu un kvalitatīvu bezmaksas fonu bibliotēku. Lietošanas pamācība [šeit](#).

Rakstzīmju stils

Izmanto ne vairāk kā 2 fontus, 3 fonta izmērus un formatē tos, mainot rakstzīmju biezumu (moderniem Sans fontiem ir izmantojami 3–8 biezumi). Jāizvairās no slīpraksta lietošanas. To dara, lai saglabātu prezentācijas vienkāršību un vieglu satura uztveramību.

Izmērs

Lai saprastu, kuru rakstzīmju izmēru izvēlēties, jāņem vērā ekrāna augstums un tā distance līdz tālākajam cilvēkam auditorijā.

Laika gaitā dažādu nozaru speciālisti ir pētījuši un izstrādājuši vairākas vadlīnijas un rekomendācijas, cik lielam prezentācijās jābūt tekstam. Lai efektīvāk noteiktu rakstzīmēm fonta izmēru, jāveic aprēķini, ņemot vērā vairākus mainīgos – displeja augstumu, distanci no displeja līdz pēdējai auditorijas rindai un leņķi, kas starp tiem veidojas, izteiktu arkminūtēs.

Vienkāršāk sakot, ņemot vērā mūsu skolas telpas un tehnisko nodrošinājumu, ieteicamais rakstzīmju izmērs slaidos ir šāds:

	Mazais kabinets	Lielais kabinets	Semināru telpa	Zāle
Virsraksts	44+	44+	50+	54+
Rindkopa	28+	28+	30+	32+

Mazāk ir vairāk (gandrīz vienmēr)

Jāizvēlas mazāk rindkopu, vairāk īsu kopsavilkuma atziņu, atstājot vietu krāsām, formai, vizualizācijām un, galu galā, pašam runātājam.

Plašu atzinību ir guvuši ieteikumi, kas paredz izmantot tā saucamos 6x6 vai 7x6 likumus – vārdu skaits rindā un rindu skaits slaidā.

Ja prezentācijas specifika tomēr paredz daudz teksta, tad piedāvā to dozētā veidā – pa daļām rindkopās vai saraksta formātā.

Klasiskie saraksti un aizzīmes ir garlaicīgas!

Pēc iespējas jāizvairās no konservatīvo aizzīmju un sarakstu lietošanas, tos aizstājot vai papildinot ar tekstu papildinošiem vizuāliem elementiem (ikonas, ilustrācijas, attēli).

Kas garšo lācim?

- Zīles
- Medus
- Ogas
- Čiekuru sēklas
- Rieksti

Kas garšo lācim?

ZĪLES

MEDUS

OGAS

ČIEKURU
SĒKLAS

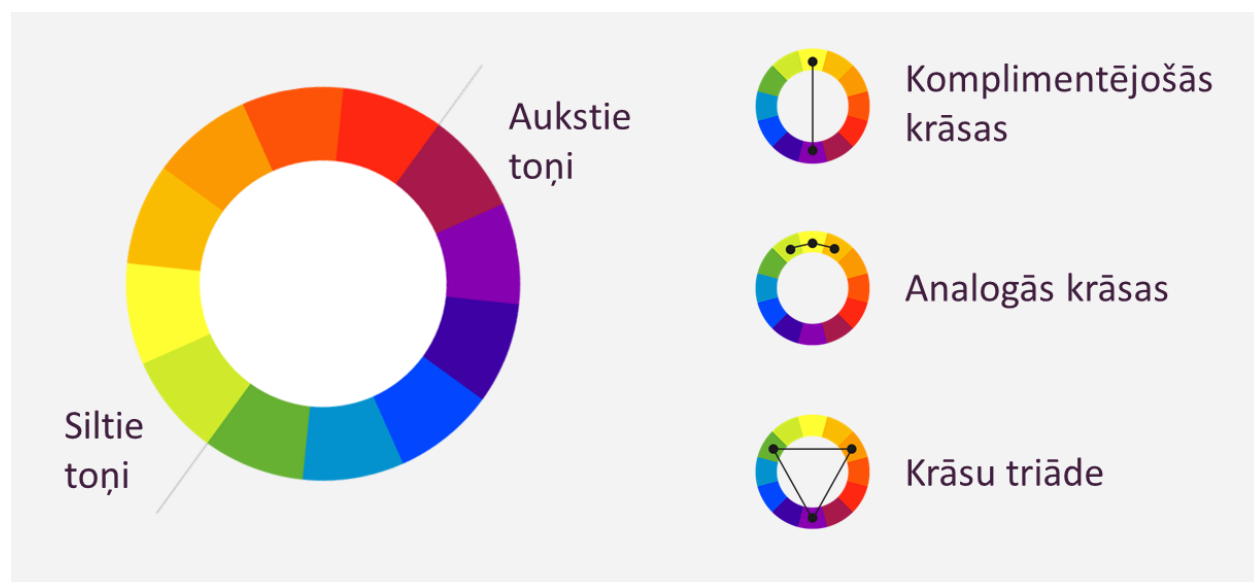

RIEKSTI

Krāsas

Krāsas ir pirmais, kam jāpievērš uzmanība, vizuāli komunicējot ar auditoriju. Ar krāsām var radīt noskaņu vai emocionāli pastiprināt stāstījumu (krāsu nozīme) un komunicēt bez vārdiem. Taču ne vienmēr krāsas savā starpā ir saderīgas. Krāsu teorijā ir definētas koncepcijas un krāsu kategorijas – komplementējošās (saderīgās) krāsas, analogās, triādes un citas, ko izvēlēties, veidojot prezentācijas krāsu paleti.

Interaktīvs krāsu aplis tiešsaistē: <https://color.adobe.com/>

Kontrasts un krāsas spilgtums nosaka elementa vietu kopējā slaida hierarhijā vairāk nekā izmērs un novietojums (par vizuālo hierarhiju turpmāk ir atsevišķa sadaļa).

Kontrasts ir viens no priekšnoteikumiem labai teksta lasāmībai – tumši burti uz gaiša fona un otrādi. Izvēloties krāsas tekstam vai tā fonam, jāizvairās no pārlietu spilgtiem toņiem. Tāpat arī der atcerēties, ka gaišs un tumšs nav tikai balts un melns.

Attēli

Attēli ir domāti tam, lai pastiprinātu stāstījumu, padarītu to izteismīgu, nepārprotamu un saistošu. Attēliem ir jābūt sagatavotiem augstā kvalitātē gan tehniski, gan izpildījuma ziņā.

Lai panāktu pēc iespējas labāku efektu, attēlu var lietot kā slaida fonu ar minimālu virsraksta tekstu tam virsū – tā saucamais *Hero Image* stils. Ja attēlu izvēlas likt blakus teksta blokiem, tam noteikti ir jābūt pietiekami lielam, ievērojot prezentācijas stilu un kompozīciju.

Attēli var būt fotogrāfijas, ilustrācijas vai ikonas, bet nav ieteicams izmantot novecojušas ilustrācijas, kas ietver abstraktus 3D modeļus (ja vien tie nav tiešā veidā daļa no tēmas), *clipart* tipa ilustrācijas un visa veida klišejas. Augstas kvalitātes attēliem, ikonām un ilustrācijām ieteicami šādi bezmaksas resursi (dažos kādā brīdī ir jāreģistrējas):

Foto un video <https://www.pexels.com/discover/>

Foto un foni <https://unsplash.com/explore>

Ilustrācijas, foto u.c. <https://www.freepik.com/free-vectors/illustrations>

Ikonas <https://www.flaticon.com/>

Tabulas

Tabulas var optimizēt un pārveidot, atstājot tikai pašu svarīgāko, kas nepieciešams problēmas izklāstam.

Izvērtē tabulas nepieciešamību tās uzbūves un apjoma dēļ. Dažkārt ir vērts padomāt, vai tabula vispār ir vajadzīga – varbūt var izcelt tās svarīgāko informāciju un pasniegt kā atziņu, secinājumu, pastiprinot to ar ilustrāciju. Varbūt tabula var būt krietni vienkāršāka, tāpēc izņem mazsvarīgo, kas nav vajadzīgs galvenās domas uztveršanai.

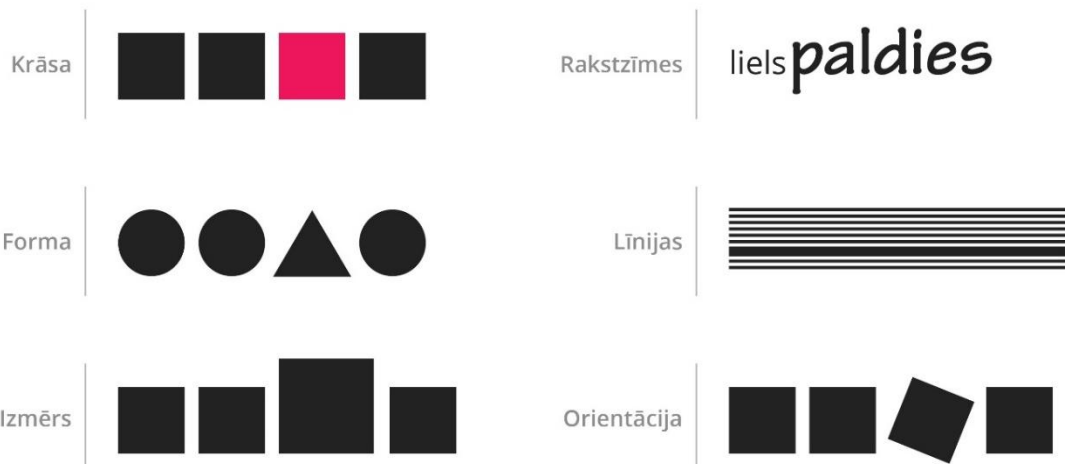
Ja tomēr bez lielas tabulas neiztikt, to var attēlot fragmentāri, izmantojot animācijas efektus.

Diagrammas

Diagrammas pēc iespējas vienkāršo, maksimāli atsakās no liekā, bet izceļ svarīgāko. Gan diagrammās, gan tabulās būtiski ir īpašu uzmanību pievērst virsrakstam, lai tas paskaidrotu un lasītājam norādītu, kas ir jāskatās, nevis kas ir redzams tabulā un diagrammā.

Izvietojums un kompozīcija

Konsekvence ir atslēga uz lakonisku, sabalansētu un viegli uztveramu prezentācijas dizainu. Tas nenozīmē, ka dizains ir vienveidīgs, bet tam jābūt stilistiski ieturētam un paredzamam, piemēram, virsraksts visos prezentācijas slaidos būs vienmēr vienā un tajā pašā vietā, krāsā, stilā un izmērā. Protams, arī šeit pastāv izņēmumi, tomēr tie ir pieļaujami, paturot prātā konsekventa dizaina būtisko lomu viegli uztveramas prezentācijas veidošanā. Lakoniska prezentācija nozīmē – katram saturam elementam ir sava vieta, tas ir harmonijā ar pārējiem elementiem (ievērotas pietiekamas atstarpes un izlīdzinājumi), elementi ir viegli uztverami un nepārprotami. Šādai prezentācijai ir raksturīgas tādas pazīmes kā simetrija, balanss, saistītu lietu vizuālā grupēšana, izlīdzinājums. Svarīgi, lai izvietojums un kompozīcija ir sistemātiska un pielietota visos prezentācijas slaidos.

Hierarhija un vizuālā komunikācija

Pirmais, ko cilvēks prezentācijā pamana, ir krāsas, pēc tam – kur izkārtoti objekti, un tikai tad iedziļinās attēlos un tekstā. Tāpēc ļoti svarīgi ir pievērst uzmanību, kur un kā ir izvietoti slaida satura elementi, un prasmīgi manipulēt ar to, kam auditorija pievērs uzmanību.

Vispirms par krāsām – košas vai tumšas krāsas izceļ un rada sajūtu, ka objekts ir tuvāk un tas ir svarīgs, savukārt pasteltoņi un bālākas krāsas to šķietami attālina, padarot mazāk nozīmīgu, vēlāk pamanāmu. Tādā veidā rodas iespēja kontrolēt, ko auditorija pamanīs pirmo, ko nākamo un ko pēdējo.

Lai izceltu un padarītu atšķirīgu, izmanto kontrastus, bet krāsa nebūt nav vienīgais instruments, ar ko to panākt – izmērs, forma, atšķirīgi fonti, to stili un novietojums arī veido kontrastus.

Veidojot prezentācijas dizainu, jāņem vērā prakse, kas ir lietojama tiešā saskaņā ar vizuālās hierarhijas plānošanu – visas pasaules kultūras lasa no augšas uz leju un vairums no kreisās uz labo pusi.

Materiāli par kompozīciju un vizuālo hierarhiju [angļu](#) un [krievu](#) valodā.

Pamēģini, izvērtē šo attēlu, kā tas ar Tevi vizuāli komunicē?

Animācija un efekti

Nemot vērā visu visu iepriekš minēto, animācijas lieto, lai pievērstu publikas uzmanību svarīgākajiem elementiem, izceltu tos vai attēlotu apjomīgus objektus, kas citādi neietilpst ekrānā, piemēram, garus vai platus attēlus, tabulas vai detalizētas diagrammas un shēmas. Animācijām vēlams būt minimālām, neuzkrītošām, dabiskām un tikai tur, kur tās palīdz labāk uztvert vizuālo materiālu.

Ar efektiem un stiliem ir ļoti līdzīgi – jo mazāk un neuzkrītošāk, jo labāk! Mūsdienu grafiskajā dizainā pasauli imitējošo jeb skeumorfisma ēru (*skeuomorphism*) ir nomainījusi minimālisma un tā saucamā plakanā dizaina (*flat design*) ēra, kur īpaši uzmanība tiek pievērsta dizaina vienkāršībai, satura pieejamībai un lietotāja pieredzei (*user experience*). Piemēram, ierāmēts attēls vai teksts ar pakāpenisku krāsu pāreju, ēnu un kontūru mūsdienās gandrīz nekad nav ieteicams papildinājums efektīvas prezentācijas izstrādē. Izņēmums varētu būt ēnas, bet tas ir ļoti delikāts efekts, kas viegli var kļūt drīzāk par defektu. Ne velti ir teiciens, ka labs dizains ir nemanāms dizains.

Piemērs, kur efekti ir kļuvuši par defektiem.

Kopsavilkums

- Efektīva prezentācija raksturojama kā lakoniska, vienkārša, viegli uztverama, paredzama pēc formas un apjoma, pieejama visai auditorijai.
- Izmanto Sans Serif fontus (Calibri, Arial u. tml.) optimālā izmērā.
- Sarakstiem pastāv alternatīvas.
- Krāsas ir izvēlētas pēc to nozīmes un mērķētas uz saturu, turklāt tās ir savstarpēji saderīgas.
- Attēli ir laikiem un prezentācijas stilam atbilstoši, pietiekami lieli.
- Iekļaujot tabulas un diagrammas, ir padomāts, lai tās būtu pieejamas visai auditorijai (viegli uztveramas, viegli salasāmas).
- Satura izvietojums slaidos ir plānots, organizēts un pamatojams.
- Prezentācija ir pieticīga dekorācijās, bet bagātīga saturā.
- Daudzi labi bezmaksas prezentāciju paraugi iedvesmai un lietošanai atrodami šeit: <https://slidesgo.com/themes>

UZMANĪBU! Prezentāciju paraugos nereti sastopami fonti, kas nav savietojami ar latviešu valodai raksturīgajām rakstzīmēm, tādēļ ir būtiski par to pārliecināties, šos paraugus atverot un uzrakstot tekstam paredzētajos laukos burtus, piemēram, AĀ, SŠ, KĶ un salīdzināt, vai stilistiski tie ir vienādi un vai vienīgā atšķirība ir garumzīmē / mīkstinājuma zīmē.

Ir latviešu valodas atbalsts.

Nav latviešu valodas atbalsta.

Izmantotie avoti

Vizuālie materiāli:

www.freepik.com

www.pexels.com

www.flaticon.com

www.slidesgo.com

Informatīvie materiāli:

<https://www.canva.com/learn/serif-vs-sans-serif-fonts/>

<https://www.inzonedesign.com/blog/6-principles-of-design/>

<https://garethdavidstudio.com/tutorials/design-videos/>

<https://edu.gcfglobal.org/en/beginning-graphic-design/color/1/>

<https://www.extron.com/article/videowallfontsize>